

ISMO International Society for Mobile Youth Work
Nemzetközi Társaság a Mobil Ifjúsági Munkáért

A MOBIL IFJÚSÁGI MUNKA KONCEPCIÓJA

PERSPEKTÍVÁK

MAGYARORSZÁGON

Specht Walther

A Mobil Ifjúsági Munka Európában

1. Bevezetés

Utcagyerekeket a világ minden részén találkozunk, bár Európából és É-Amerikából tekintve néhány éve még kizárólag Latin - Amerika, Afrika és Ázsia egyes országaira vonatkoztatták ezt a jelenséget. Manapság már tudjuk, hogy É-Amerika, Kanada, az európai országok, valamint a szovjet utódállamok is érintve vannak és voltak a múltban egyaránt. Aki kíváncsi rájuk (az utcagyerekekre), az megtalálja őket New York, Madrid, Bukarest, Nápoly, Moszkva, Köln, Marseille vagy éppen Varsó városközpontjában, de ugyanúgy ezen városok lakótelepein, ill. lepusztult negyedeiben.

Maga az utcagyerek elnevezés egy nagy fokú homogenitást feltételez, mely vonatkozik az élethelyzetre, a kulturális környezetre, a „pályára”, amit a gyerekek befutnak a utcai szocializáció során, valamint a felmerülő problémák kezelésének különböző formáira. A kutatás ellenben nem erősítette ezt meg.

Az ENSZ gyermeksegélyezési szolgálata az utcagyerekek számát 80-100 millióra becsüli (UNICEF Németország 1992). Ide tartoznak azon 18 év alatti fiatal emberek, akik számára az utca – a legtágabb értelemben véve is – központi létté vált és mindeközben nem élveznek megfelelő védelmet, védettséget. Az utca ez esetben magában foglalja a lepusztult épületeket ill. lakásokat is. Az UNICEF által becsült 80 millió utcagyerekből 40 millió egyedül Latin-Amerika utcáin lelhetők fel, a másik fele többnyire Ázsiában és Afrikában és kisebb részben É-Amerika és Európában található.

Bár a világ majdnem minden részén használatos az „utcagyerek” elnevezés, még sincs egy általánosan elfogadott meghatározása ennek a fogalomnak. Hogyan közelítsünk akkor ehhez a szociális

jelenséghez? Javaslom, hogy a gyakorlat, azaz az évek során a veszélyeztetett gyermekek és fiatalokkal végzett mobil ifj. munka során szerzett szakmai tapasztalat alapján tegyük ezt és igazodjunk egy olyan meghatározáshoz, mely az európai helyzetre leginkább jellemző. Starassburgban az Európa Tanács egy munkacsoportja 1994-ben a következőket fogalmazta meg ezzel kapcsolatban:

„Utcagyerek az a 18 év alatti gyerek vagy fiatal, aki hosszabb-rövidebb ideig az utcán él. Állandó mozgásban van, hasonló korú gyerekekkel veszi körbe magát vagy más kapcsolatokat ápol az utcán. Hivatalosan a szüleinél vagy egy szociális intézménynél (nevelő intézet, pszichiátria vagy hasonló jellegű intézmény) van bejelentve. Nagyon jellemző, hogy kis mértékben vagy egyáltalán nincs kapcsolata azon személyekkel, akik felelősek érte, tehát a felnőttekkel, a szülőkkel, az iskola, a ifjúsági intézmények és a szociális szolgálatok képviselőivel. (Európa Tanács 1994:23)

Ez a meghatározás azonban nem tesz különbséget a gyermek (Németországban 14 éves korig) és a fiatal (Németországban 14-18 éves kor) között. (A jog alapú megkülönböztetés mindeközben nem fedti a tényleges élethelyzeteket, amelyekkel a felnövő gyermek vagy fiatal szembesül.)

Mind ebből az következik, hogy vannak felelősök, akik viszont nem tudják vagy nem akarják a feladatukat ellátni. Nekünk tehát kötelességünk ezen gyerekeknek segítséget nyújtani ill. a segítségnyújtást megszervezni. Összességében kijelenthető, hogy az átélt borzalmak, a közömbösség, a visszautasítás, a kizsákmányolás, az erőszak, a megtévesztés és a kiközösítés hatására menekülnek az utcagyerekek a drogozásba vagy keresnek kiutat a rablásban, a prostitúcióban, az erőszakban, drogterjesztésben. Ezenkívül sok esetben kénytelenek nehéz, alulfizetett munkát végezni.

Bandákba verődnek, mely biztonságot és védelmet biztosít számukra és egyfajta érzelmi és fizikai kötődést jelent, mely pótolja bizonyos értelemben a családot, tehát mindazt, amit addigi életükből hiányzott.

Egyedül vagy csoportban élnek. Gyakran alultápláltak, rossz egészségi állapotban vannak vagy akár születésüktől fogva éheznek. Nem áll módjukban tanulni, nincsenek nevelve, de ami leginkább hiányzik az a szeretet.

Gyakran kettős funkciót lát el az utca, egyrészt lakóhely, másrészt munkahely. A felnőttek segítsége, támogatása nélkül kénytelenek nap mint nap élet-halál harcot vívni a túlélésért. Ez ugyanúgy vonatkozik azokra is, akik ha ritkán, de ápolnak némi kapcsolatot a családjukkal. „Mikor reggel felkelnek, még nem tudják, hogyan szerzik be az aznapi ennivalót, ha egyáltalán hozzájutnak. Nem tudnak előre tervezni, hisz sok esetben még azt sem tudják, hogy honnan jöttek és hová tartanak. (Agnelli 1986:32)

Az utcai lét bizonyos fokig megkönnyebbülést is jelent az otthoni erőszakos környezethez képest és idővel megszokottá is válik. Ezt persze nem szabad úgy felfogni, hogy az utcai lét öröm, egy klassz alternatíva. Ezzel együtt nyilván sok érdekesség színhelye lehet az utca, ami elsőre sok változatosságot ígér, de ez a nem ritkán romantikus elképzelése az utcai életnek csalóka, hiszen ezek a gyerekek nem szabadon, hanem kiszolgáltatottan élnek. Nagy különbség.

Minden alapvető joguk sérelmet szenved: az élelemhez való jog, a lakhatáshoz, az egészséghez, tanuláshoz és a szabadsághoz való joguk.

2. A Mobil Ifjúsági Munka keletkezése

A Mobil Ifjúsági Munka egy „meg- ill. felkereső” és egy adott szociális térre ill. városrészre összpontosító, csoportos vagy egyéni segítségnyújtáson alapuló, a szociál-pedagógia és a szociális munka keretében megvalósuló, az ifjúságot érintő, őket támogató tanácsadó munkát folytat. Célja a fiatalok kirekesztésének megakadályozása ill. annak visszaszorítása.

2 formája létezik a Mobil Ifjúsági Munkának:

- a közösségre irányuló (lakótelepek környékén)
 - egy adott célcsoportra összpontosító (nagyvárosok gócpontjain)
- Az első lépések Németországban a 60-as években történtek, amikor az utcai bandákkal (street work, street corner work, street gang work, street club work) és a közösségi munkával (Shaw és McKay 1942, Spergel 1966, Miller 1986, Specht 1979) kapcsolatos amerikai tapasztalatokat vitára bocsájtották.

A mobil ifjúsági munkát először a Diakónia karolta fel és ültette át a gyakorlatba a Chicagói iskola (Shaw és McKay) elképzelései mentén (area approach).

A 60-as években, a nyugat-német városiasodás során egymás után épültek a városok peremén az új építésű lakótelepek, de a hozzá tartozó szociális infrastruktúrát eközben nem fejlesztették. Ezt a hibát akkortájt sok más európai ország is elkövette.

Rockerek, feltűnően viselkedő, fiatalokból álló csoportosulások, bandák nem csak a rendőrségnek és a bíróságoknak okoztak fejtörést, hanem a szociális munkások és a szociál-pedagógusok számára is új kihívást jelentettek, melynek azonban meg kellett felelni. Az stuttgarti Evangélikus Társaság támogatásával Németországban már 1967 óta sikeresen hasznosítják ezt a fajta, az Egyesült Államokból átvett, de a német viszonyokhoz igazított ifjúsági-szociális munka módszert. Az első sikerek után sok új támogatója akadt ennek a munkának.

A 70-es évek közepén már Stuttgarton kívül, Baden-Württemberg tartomány más városában is létrejöttek projektek a hozzá tartozó létesítményekkel.

Jelenleg Baden-Württemberg 94 városában található ilyen jellegű létesítmény, országosan már kb. 1200-ra tehető a számuk.

2.1 Kritikus élethelyzetek és nehezen kezelhető fiatalok: Hogyan bánjon velük a társadalom?

A mobil ifjúsági munka keletkezésének jelenlegi indítékai nem térnek el lényegesen, a 39 évvel ezelőtti szocialpedagógiai munka első szárnypróbálgatásaitól a Freiberg stuttgarti városrészben.(1967) Az okok ugyanis majdnem minden településen azonosak, feltűnő, nehéz, törődést igénylő vagy bűnözésre hajlamos magatartású fiatalokról van szó. A központi kérdés ma is ugyanaz, mint akkoriban, azonban napjainkra egy globális dimenziót ért el: Törődünk ezekkel a fedél nélküli, elszegényedett, képzetlen, erőszakos, hátrányos helyzetű, bűnöző, beteg, alultáplált, megvetett, drogfogyasztó, provokációra hajlamos, szélsőségekre hajlamos gyerekekkel és fiatalokkal, vagy közönségek ki őket végleg, figyelemre méltatás nélkül, büntetéssel, elnyomással és egyre több állami szankciópotenciállal? Definiáljuk-e a feltűnő fiatalokat (punkok, skinheadek, gangek, klikkek, bandák, utcagyerekek, fiatal drogfogyasztók, huligánok többek közt): mint „veszélyeztetettek” vagy mint „veszélyesek”? Meghatározó ebben a kérdésben, hogy egy szocialpedagógiai, vagy egy visszaszorító-kontrolláló intézkedés mellett döntünk az, hogy melyik definíció az elfogadott a fiatalpolitikai hatósági magatartásban. Segítség vagy ellenőrzés, törődés vagy kiközösítés, a két legtöbbet vitatott ellentétpár. Sok esetben egy köztes utat választanak a két lehetőségből, főképp, ha törvénysértésről van szó. A feltűnni vágyó fiatalok kiprovokálják a konfliktusokat, de áldozatok is. Ma már az iskolák is mind többször számolnak be a fiatalok erőszakos megnyilvánulásairól, melyek manapság kétség nélkül a brutalitás szintjére erősödtek fel. Ez a jelenlegi vitatott helyzetben, egyre jobban az iskolai szociális munka kiépítésének a szükségességhez vezet, illetve hogy a mobil ifjúsági munka és az iskola szorosabban együttműködjön egymással, a közös érdekért, hogy a fiatalok szociális kiközösítését megakadályozzák. Mivel e kiközösítések sokszor megbélyegzéssel járnak, a megbélyegzési folyamatok elkerülése ill. ezek visszafordítása is célja lehet a mobil ifjúsági munkának. Mindez azonban a fiatalok

bizalmára és önkéntességére alapoz, fejlődési lehetőségeket, funkcionális ekvivalenciákat (Specht 2006) biztosítanak számukra és esélyt kínálnak, hogy megbirkózzanak életükkel anélkül, hogy törvényt sértenének. A súlypont a 12-19 évesek csoportján van, de a mobil ifjúsági munka célcsoportjához hozzátartoznak még az ennél fiatalabbak és idősebb fiatalok célcsoportjai is.

2.2 A mobil ifjúsági munka módszertani koncepciója

A mobil ifjúsági munka koncepciója négy összefüggő területből áll: egyéni segítségnyújtás, Street Work, csoportos munka (foglalkozás) és közösségi munka. A mobil ifjúsági munka jellemzője, hogy e négy terület koncepcionálisan egymással össze van fonódva.

2.2.1 Egyéni segítségnyújtás

E munka során a mobil ifjúsági munkások minden olyan problémával törődnek, amelyeket a fiatalok magukkal hordoznak és úgy adnak tanácsokat, hogy azok egy hétköznapi- orientált tanácsadási kontextusban legyenek¹ (hiv. Thiersch 1977). Ez annak a tapasztalatnak a következménye, hogy a fiatalok csak akkor bízzák rá magukat valakire, ha ott egy kevés bizalom és meghittség is jelen van.

A fiatalok nehézségeik orvoslására nem az alapján választják ki a felnőtteket, hogy hivatalosan ki a felelős értük, hanem olyan helyzetekre vannak utalva, melyek hétköznapi során adódnak és kínálkoznak. Emiatt a mobil ifjúsági munkások az első kapcsolatfelvétel keretében nagyon sok problémás területtel konfrontálódnak egyszerre azt, hogy adósságrendező- vagy drogtanácsadóhoz kell-e fordulni, csak egy második lépésben kerül tisztázásra. Mindez egyéni segítségnyújtás esetén egy további tanácsadási folyamat során dől el, figyelembe véve,

¹ Thiersch, Hans 1992: Lebensweltorientierte Soziale Arbeit. Weinheim, München.

a fiatal igényeit. A személyes tanácsadás krízismegelőzést és hosszú távú tanácsadást is kell hogy szolgáljon. Ez azt jelenti, hogy a fiatalok szerteágazó problémáit az ő individuális élethelyzetükben egységesen kell tekinteni és megfelelő segítő folyamatokat kialakítani. Ha vannak más fiatalok, barátok, haverok, klikkek, gangek, akik, vagy amelyek egy adott fiatalra nagy befolyással bírnak, akkor ezeket szisztematikusan tekintve bevonjuk a segélynyújtási folyamatokba. A csoportos, vagy a klubszerű munka ehhez a szükséges keretet nyújtja. Ebben az esetben a mobil ifjúsági munkatársnak mint csoportpedagógusnak az elfogadása, ami lehetővé teszi ill. legalább is megkönnyíti a kapcsolatfelvételt egyes fiatalokkal.

Az egyéni és csoportos munkára vonatkozó tanácsadás túlnyomó részt a következő területekre korlátozódik: család, iskola, szakképzés, klikk, munka és munkanélküliség, legális és illegális drogfogyasztás, adósság szabályozás, szexualitás és AIDS-veszélyeztetettség. Ezekhez kapcsolódnak a bűnöző, beteg és drogfüggő fiatalok számára még különösen fontos területekkel való kapcsolattartás, úgy mint a hatóságokkal, orvosokkal, kórházakkal, költséghordozókkal, rendőrséggel, igazságszolgáltatással, börtönökkel és az áldozatokkal² (hiv. Landesarbeitsgemeinschaft 1997).

2.2.2 Street Work - Felkereső ifjúsági munka

A Street Work - egy professzionális munkamódszere a szociális munkának és a szociálpedagógiának - mely az Amerikai Egyesült Államokból eredeztethető. Ott a 20-as években főként a nagyvárosokban, összefüggésben a növekvő fiatalkori bűnözéssel, ennek megfelelő szociálpedagógiai programokat vezettek be. A tipikus célcsoportjainak számítanak ezeknek az utcán található a szociális intézménytől (Gyermek- és Ifjúságvédelmi Hivatal, Tanácsadó) térben

² Landesarbeitsgemeinschaft Mobile Jugendarbeit Baden-Württemberg e.V. (Hrsg.) 1997: Praxishandbuch Mobile Jugendarbeit. Neuwied.

elszakadt segítségre szoruló fiataloknak a youth gang-ek, akik egy laza felépítésű, fiatalokból álló csoport, klikk vagy banda. A szociális munka „munkahelye” így bizonyos fokig arra a helyre tevődött át, ahol a fiatalok találkoztak ill. tartózkodtak. Az évek során erre az ambuláns tanácsadó munkára a következő kifejezéseket használták: street corner worker, street gang worker, area youth worker, outreach youth worker, street club worker und field worker.

A II. Világháború után szinte az összes nyugat-európai országban, Afrikában, Ázsiában, Latin-Amerikában és Ausztráliában is megtalálható a Street Work alapjaira támaszkodó munka. Megemlítve egy pár példát Európából erre a fogalomra: Nagy-Britanniában „Detached Youthwork”-nek vagy „Outreach Youthwork”-nek nevezik, Hollandiában „Street Corner Work”-nek, Svájcban „Gassenarbeit-nak” vagy „Mobile Jugendarbeit-nak”, Franciaországban „Travailleurs de la Rue”-ről beszélnek, Ausztriában és Németországban vagy „Streetwork”-nek vagy „Mobile Jugendarbeit-nak” hívják. A 1989/90-es globális politikai váltás után már a kelet-európai országokban is jelen vannak a Street Work alapjain nyugvó munkák. A Street Work egy módszertani koncepció, amely a mobil ifjúsági munka értelmében először is helyi- és közösségorientált feltételeket kell hogy figyelembe vegye, másodsorban pedig a fiatalok számára konkrét ajánlatokat kell kínálnia a következőkben: emberek, akik időt szánnak rájuk, egy telefon, hogy a hivatalokkal kapcsolatot lehessen felvenni, vagy munka iránt érdeklődni, egy csésze kávé, egy tusolóhely, de olyan hely is ahol megpihenhetnek, egy hely ahol a kríziseket átvészélhetik, de egyben olyan hely is ami impulzusokat kínál a szabadidő eltöltésére, támogatást ad vágyaik eléréséhez pl. egy saját terem a városrészben, vagy más fiatalokkal való bánásmód szociális tapasztalatok kialakítására.

2.2.3 Csoportmunka - Munka a klikkekkel

A mobil ifjúsági munka létrejötté mintegy gyakorlati kritika is a tisztán individuális ifjúsági segítségnyújtás elképzeléseire vonatkozóan. A hasonló korúaknál, szocializációs közeg szerepe, a család és az iskola mellett, a 60-as években és részben még ma sincs produktívan az ifjúsági segítségnyújtás reakciós formáiba integrálva. A mobil ifjúsági munka a már meglévő klikkek és informális csoportok felé fordul, mert ezen csoportosulásoknak központi jelentősége van a beállítódás és viselkedés kialakításához, de a fiatalok számára fontos fejlődési követelményekkel való megbirkózás szempontjából is nagy jelentőségűek.

A klikk fogalmát gyakran szinonimként alkalmazzák a peer és peer-group fogalmakkal és egy informális csoport típusát jellemzi, akiket úgy lehetne leírni, mint „átlátható képződmények”, melyekben a szükségletek és élmények bírnak előnnyel.

Az összetartozásnak inkább csak futó karaktere van, nincs formális szabályokhoz kötve. A nem formális struktúráknak lehetnek hierarchikus vonásai, de ezek a klikk tagok közvetlen befolyása alatt állnak.”³(Liebel 1991:304-312) A klikkek többnyire a helyi és szociális términták felé orientálódnak és így ebben különböznek a színhelyektől, amelyek nyitottak és lokálisan strukturáltak és gyakran különböző zenék - és életstílusok mentén képződnek.

A klikkek szociális-struktúráját inkább a tagok „egymással való egyenrangúság viszonya” jellemzi⁴.(Krappmann 1991:364) Ebben is különböznek a fiatalokból álló bandáktól vagy „gang”-ektől, amelyekben

3 Liebel, Manfred 1991: Cliques und informelle Gruppen, in: Böhnisch, Lothar u.a. Handbuch Jugendverbände. Weinheim, S. 304-312.

4 Krappmann, L. 1991: Sozialisation in der Gruppe der Gleichaltrigen, in: Hurrelmann, K./Ulrich, D. (Hrsg.) Heues Handbuch der Sozialisationsforschung. Weinheim S.364

a vezetők és a tagok között hierarchikus szociális struktúra figyelhető meg. Már jóval azelőtt, hogy a németországi fiatalokkal foglalkozó kutatások elkezdtek volna a klikkekkel foglalkozni, az Amerikai Egyesült Államokban „gang”-ekre különösen a fiatalok gang-ekre terelődött a figyelem. A hagyomány visszanyúl a „Chicagai Iskola” korábbi szociális-ökológiai kriminológia-kutatási munkájához és a „gang”-ek kutatásának klasszikusához, a „The Gang”⁵(Thrasher 1926) -hez.

Vannak ma is túlélési formák, amelyeknél a hasonló korú fiatalokból álló csoportnak, a klikknek nagy jelentősége van. Az egyre növekvő individualizációt, valamint azt is figyelembe véve, hogy a fiatalok egyre nehezebben tudnak orientálódni a társadalomhoz, a klikkek ma egyre nagyobb jelentőséggel bírnak, és mint „a túlélés szempontjából fontos, központi szocializációs közeg” tartják számon őket. ⁶ (Ferchhoff 1990:72)⁷. Ez különösen érvényes, ha a családban a központi alapvető szükségletek nem megfelelően kerülnek kielégítésre. Ehhez tartozik, hogy a klikkek gyakran elfoglalnak, magukévá tesznek egy területet, egy „turf”-ot (szabadtérben általában füves terület), amely a klikk vagy gang felségterületévé válik a lakónegyedben ill. városrészben. Ez különösen rivalizáló klikkek jelenléte esetén érvényes.

A mobil ifjúsági munka ezeket a tényeket vonja be koncepciózusan a csoportos és klubmunka keretébe, és így támogatja a szociális-térben való letelepedési folyamatokat a fiatalok lakónegyedében. Ehhez hozzátartozik a szabadidős célú találkozók megteremtése (klubhelyek, ifjúsági központok, drop-in (bejutási lehetőség) a közösségi házakba, többek közt). A csoport közegében tanulnak és felejtenek el dolgokat a fiatalok és alkalom kínálkozik szociális jellegű vélemények megvitatására.

A fiatalok úgy élik meg a csoport munkát, mint az elismerés és a

5 Thrasher, Frederic 1926: The Gang. Chicago.

6 Ferchhoff, W. 1990: Jugendkulturen im 20. Jahrhundert... Frankfurt/Main, S. 72.

7 Ferchhoff, W. 1990: Jugendkulturen im 20. Jahrhundert... Frankfurt/Main, S. 72.

biztonság forrása, de úgy is, mint egy stabilizáló szabályozó közeg, ha viselkedésük a csoporttól eltérő lesz. A klikk így ezáltal egy szociális helye az összetartozásnak, bizalomnak, státusznak, orientálódásnak és tekintélyt közvetít, és ezzel alapvető emberi szükségleteket elégít ki.

Természetesen igaz, - főleg szülők és a szociális ellenőrző közeg képviselői tartják úgy - hogy a klikk, csoport, vagy gang magában hordozza a csábítás veszélyét a deviáns magatartásformák eltanulásához. Mindez igaz, de éppen ezért tereli a mobil ifjúsági munka az ilyen klikkekben tagok figyelmét a pozitív erősségekre és forrásokra. Hiszen éppen ezen szociálisan elismert viselkedési módok eredményes sokszínűsége ad lehetőséget arra, hogy egy nagyon hatékony korrekciója valósuljon meg az egyes csoporttagok deviáns magatartásával szemben. Így a mobil ifjúsági munka ellentétben áll a feltűnő utcai „gang”.ekkel való visszazsorító-ellenőrző bánásmóddal. Az említett alapvető emberi szükségletek az egyéb hétköznapi szociális közegben (család, iskola, hivatás, munka) nyilvánvalóan nincsenek megfelelően kielégítve így a fiatalok kiegészítő lehetőségekre, vagy egyéb pótlásra vannak rászorulva, melyet a klikk vagy a csoport biztosít számukra.

A fiatal csoportokban lévő pozitív források és bennük rejlő potenciálok azok, amelyekre a mobil ifjúsági munka hagyatkozhat, hogy ezeket a pedagógiai folyamatok kiindulópontjává tegyék és az egyes kétes élethelyzetben lévő fiatalok javát szolgálják vele.

Ennek feltétele egy hosszú távra tervezett kapcsolati munka, amely kontextusban van az attraktív szabadidős ajánlatokkal, „funkcionális ekvivalenciák” (lásd fent) és melyekből egy szisztematikus csoportos munka bontakozhat ki.⁸ (Häberlein, V./Klenk, B 1997 :124-132)

⁸ Häberlein, Volker, Klenk, Bernd 1997: Führen oder wachsen lassen, in: LAG Ba-WO, S. 124 - 132

2.2.4 Közösségi munka

Mivel az integráció és kiközösítés, az elfogadás és elutasítás a probléma keletkezése és megoldása gyakran a fiatalok közvetlen környezetében zajlik így a mobil ifjúsági munka a közösségorientált munkára fekteti a hangsúlyt. Ezen munka inspirálói olyan amerikai példaképek, mint Saul Alinsky⁹ (1973) munkássága, vagy Bahr/Gronemeyer¹⁰ (1974) aktivációs és konfliktusorientált közösségi munkájának koncepciói, de olyan a közösség analitikus megközelítések is, melyeket már a XIX. században használtak a betelepítési-mozgalmakban¹¹. (Müller 1988). A mobil ifjúsági munka főbb sarkpontjai a terület és szociális téranalízisek kutatásával kezdődik, a helyi szükségletek figyelembe vételével és egy behatárolt kis területre szabott ifjúsági segítségnyújtás tervezete értelmében lép életbe. (hiv. Specht 1979, 1980 und 1992). A közösségorientált mobil ifjúsági munkához az is hozzátartozik, hogy a helyszínen lévő lehetőségeket egy intézményesített közösségi hálózattá fonják össze, és mindehhez a szükséges területi struktúrákat hozzák létre, mint például a városrészhez kötődő munkacsoportok. Ezzel a jelenléttel a közösségben, egy segítő-iroda létesítésével a városrészben és csoporthelyiségek kialakításával a feltétel megteremtődik ahhoz, hogy a polgárokkal kapcsolatfelvétel alakulhasson ki. A fiatalokkal és családokkal való munkán felül középpontban áll a városrész ill. közösségben élő összes lakó, vagy egyéb lakócsoportjának aktív bevonása és részvétele is az akciókba, mindez hozzájárul ahhoz, hogy a közösségben lévő szociális hangulat javulhasson vagy a szociális, vagy politikai töltetű konfliktusok hatékony leküzdésének formái megvalósulhassanak. Ebben az összefüggésben a „Hallschlag” modellprojektben (1985) kifejlesztett „laikus tanácsadó” koncepció

⁹ Alinsky, Saul 1973: Leidenschaft für den Nächsten. Strategien und Methoden der GWA. Geinhausen/Berlin.

¹⁰ Bahr/Gronemeyer (Hrsg.) 1974: Konfliktorientierte Gemeinwesenarbeit. Darmstadt/Neuwied.

¹¹ Müller, C.W. 1988: Wie Helfen zum Beruf wurde. Weinheim.

ebben az összefüggésben szintén lényeges szerepet játszik.

A városrész egykori veszélyeztetett fiataljait vagy motivált önkénteseit, a fiatal klikk- ill. Klub tagok számára példaképként állítják és bevonják őket a szociálpedagógiai folyamatokba, így nemcsak a fiatalok érdekeiért küzdő szószólvá válnak, hanem egyben a szociális munka demokratikus ellenőrző szerepét is magukra vállalják.

3. ISMO

Az ISMO, azaz „International Society for Mobile Youth Work” Stuttgartban, hosszú éveken keresztül gyakorlatban és elméletben is továbbfejlesztette ezt a tanulási koncepciót az ifjúsági segélyszolgálat más szakintézményeivel, az egyetemekkel együtt. Az ISMO 1966 óta Kelet-Európában is aktív. 1998-ban a mobil ifjúsági munka hetedik nemzetközi szimpóziumára került sor Szentpéterváron, ahol nyilvánvalóvá vált, hogy a volt kommunista országokban többek közt az ifjúsági segélyszolgálat területén nagy szükség van a minőségi fejlesztésre. Azóta már hét orosz városban, de Szófiában, Pozsonyban, Budapesten, Mikkolaikiban, Cesky Tesinben és Tallinban is sor került előadásokra, szemináriumokra és kurzusokra. Ezek folytatása tervezés alatt áll. 2003-ban Limuruban/Kenyában már a mobil ifjúsági munka nyolcadik nemzetközi szimpóziumára került sor¹². (ISMO 2004)

Az általános érvényű koncepciózus cél a veszélyeztetett gyerek és fiatalok képzésére lett kidolgozva, az ő életterükhöz igazodó projektek és hálózatok kifejlesztése által. Az adott helyi közösség mobilizációján keresztül - az ENSZ-gyermek jogi egyezmény figyelembevételével - olyan civil társadalmi erőket kell mozgósítani és megerősíteni, melyek a veszélyeztetett gyerekek és fiatalok számára tartós, produktív és

12 International Society for Mobile Youth Work (ISMO) 2004: Mobile Youth Work in Africa. Transformation of a worldwide Concept Stuttgart/Nairobi.

szolidáris fejlődést biztosítanak. A veszélyeztetett gyermek vagy fiatalok hétköznapi, szociális- ökológiai környezete, tehát ahol felnőnek és az ott lévő szociális tőkét a fiatalok érdekében, pozitív irányba kell terelni úgy, hogy mindez az integrációs folyamatok elindulását segítse elő náluk.

Az ott élő emberek biztonságot, elismerést, hovatartozás érzését és megbecsülést kell hogy biztosítsanak a kiközösített gyerekek fiatalok számára, ugyanakkor pedig, az is feladatuk, hogy orientálódást nyújtsanak, valamint kritikus-szolidáris határokat mutassanak fel a fiatalok számára.

A mobil ifjúsági munka, a nemzetközi szociális munka és mindez elméleti és gyakorlati alapjain nyugvó és praxis- releváns témákból álló koncepciója még akkor is, ha más és más elnevezéssel illetjük, egész Európában megtalálható és mindig az adott ország szociális, ökológiai, kulturális és jogi keretfeltételeire szabva értelmezik és közvetítik.

Impresszum

Das Konzept Mobile Jugendarbeit – Perspektiven für Ungarn
A Mobil Ifjúsági Munka koncepciója - Perspektívák Magyarországon

Kiadó:

ISMO

Nemzetközi Társaság a Mobil Ifjúsági Munkáért
Német Evangélikus Egyház Diakóniájának Szakmai Egyesülete
(Fachverband im Diakonischen Werk der Evangelischen Kirche in
Deutschland)
Staffenbergstr. 76, D - 70184 Stuttgart/Németország
www.ismo-online.de

Verantwortlicher Redakteur
und Herausgeber:

W. Specht

Felelős szerkesztő és kiadó:

W. Specht
profspecht@t-online.de

Redaktionelle Mitarbeit:
Társszerkesztő:

W. Kübler
W. Kübler

Szerkesztés:

Dietmar Lipkow

Fordításért felelősek:

Gyulai, Krisztina
Riester, Barbara,
Veczán, David

Nyomtatás:

Druckerei Mack GmbH, Schönaich/Deutschland)

1. Kiadás 2007

Kooperationspartner von ISMO:

Ökumenisches Hilfswerk Ungarn

Az ISMO kooperációs partnere a

Magyar Ökumenikus Segélyszervezet

Tartalom jegyzék

Specht Walther Előszó	9	Reuting Matthias Mobil Ifjúsági Munka - A munkaformák-és elvek átültetése a gyakorlatba Németországban	53
Specht Walther Az „ISMO” bemutatása	11	Specht Walther A szociálpedagógiai fejlődés funkcionális ekvivalenciái a Mobil Ifjúsági Munka súlypontjaként	66
Révfalvi Dorottya Magyar Ökumenikus Segélyszervezet	13	Kübler Werner Kapcsolatfelvétel, kapcsolat ápolás a Mobil Ifjúsági Munkában	77
Kübler Werner / Révfalvi Dorottya Szakmai képzés Magyarországon a Mobil Ifjúsági Munkáról	15	Keppeler Siegfried / Specht Walther Szociális téranalízis, a Mobil Ifjúsági Munka alapja	89
Éliás Dávid A hátrányos helyzetű fiatalokkal végzett munka jogi és szociálpolitikai keretfeltételei	17	Éliás Dávid Lehetséges szervezeti formák a magyarországi Mobil Ifjúsági Munkára	96
Donkó Erzsébet A Mobil Ifjúsági Munka célcsoportjai és élethelyzetük jellegzetes vonásai	27	Szerzők jegyzéke	104
Specht Walther A Mobil Ifjúsági Munka Európában	38		

Szerzők jegyzéke

Donkó, Erzsébet: Szociális munkás, főiskolai adjunktus, supervisor
Wesly János Főiskola Budapest

Dr. Éliás, Dávid: Birósági titkár, Fővárosi Biróság, Budapest

Keppeler, Siegfried: diplomás pedagógus, a württembergi Diakóna
Szervezeténél

Kübler, Werner: diplomás pedagógus, societas str, jelenleg
Stuttgartban a tartományi fővárosában az Ifjúsági Hivatalnál
tevékenykedik

Reuting, Matthias: diplomás szociális munkás, Baden Württemberg
tartomány Mobil Ifjúsági Munka / Streetwork Munkaközösségében

Révfalvi, Dorottya: szociális igazgató a Magyar Ökumenikus
Segélyszervezetnél

Prof. Dr. Specht, Walther: szociális munkás és diplomás
pedagógusként tevékeny a tübingeni egyetemen és az ISMO-nál
(Nemzetközi Szervezet a Mobil Ifjúsági Munkáért)